
Summary

The special feature of formation of the agrarian market of Vinnitsa region / G. O. Pchelyanska

The analysis of components the agrarian market of Vinnitsa region is carried out, and the special feature of it formation. The ways of balance of the demand, and the supply on the agrarian market of region are offered.

Key words: market, demand, supply, production, export.

УДК 657:631.171/631.173

Сегеда С.А., к.е.н., доцент
Вінницький національний аграрний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ОСНОВНИХ ФОНДІВ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

У статті дослідженні думки науковців щодо сутності категорії “основні засоби”. Проведено аналіз та систематизовано погляди вчених на класифікаційні критерії основних засобів на підприємстві.

Ключові слова: основні фонди, відтворення, ефективність

Постановка проблеми. Роль основних засобів у процесі виробництва, особливості їх відтворення в умовах ринкової економіки зумовлює особливі вимоги до інформації про наявність, рух, стан і використання основних засобів. Ринкова система управління потребує більш оперативної та комплексної інформації щодо основних засобів. Практика підприємств свідчить, що облік основних засобів ще більше ускладнився. Існує ряд проблем, які негативно впливають на процес управління виробництвом і знижують ефективність використання основних засобів.

Україна має великий економічний потенціал, ефективність її господарства залежить від того, як використовується цей потенціал, зокрема основні виробничі засоби. Основні виробничі засоби є знаряддями праці, за

допомогою яких працівник впливає на предмет праці або які являють собою необхідні для здійснення процесу торгівлі, заготівель, виробництва тощо матеріальні умови. Вони безпосередньо беруть участь у виробничому (комерційному, банківському) процесі або якимось чином сприяють його здійсненню (будівлі, споруди, передавальні пристрої, машини та устаткування, робочі машини й обладнання, вимірювальні та регулювальні прилади, лабораторне устаткування, обчислювальна техніка, інші машини й обладнання, транспортні засоби, інструмент, виробничий інвентар і приладдя, господарський інвентар, робочі та продуктивні тварини, багаторічні насадження, меліорація земель і водойми, інші основні засоби).

Аналіз наявності і стану основних фондів підприємства дає можливість розрахувати показники та шляхи підвищення ефективності їхнього використання, прогнозувати необхідність залучення коштів для придбання нових основних фондів у зв'язку з фізичним зношенням наявних. Вивчення основних фондів підприємства дуже важливе для аналізу та пошуку шляхів підвищення ефективності виробництва. У результаті можна зробити припущення щодо їх домінуючої частки в загальній вартості активів і діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень. Проблемам забезпеченості сільського господарства основними засобами й оновлення його матеріально-технічної бази на якісно новому рівні присвячено багато праць вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, зокрема П.П. Борщевського, О.А. Бугуцького, П.Ф. Веденічева, П.І. Гайдуцького, М.Я. Дем'яненка, В.О. Добриніна, О.І. Здоровцова, Е.М. Крилатих, В.Г. Крючкова, А.С. Лисецького, М.М. Паламарчука, О.М. Паламарчука, А.К. Пасхавера, В.О. Питулька, Г.М. Підлісецького, М.Д. Пістуна, Д.К. Прейгера, О.М. Онищенко, О.М. Ракітнікова, П.Т. Саблука, В.П. Ситника, В.О. Точиліна, М. Трейсі, О.М. Шпичака, Л.Г. Чернюк, В.В. Юрчишина та інших.

Постановка завдання. Метою даної публікації є вивчення наукових думок щодо узагальнення сутності категорії “основних засобів”; дослідити та узагальнити класифікаційні ознаки поділу основних фондів.

Виклад основного матеріалу. Виробництво будь-якої продукції (робіт, послуг) відбувається за допомогою певних машин, обладнання. Матеріальною основою цього процесу виступають, насамперед, засоби праці, які характеризують технічний та економічний рівень розвитку суспільства й виступають необхідним елементом виробництва, обігу та надання послуг. На підприємствах сукупність застосовуваних засобів праці набуває економічної форми основних виробничих засобів. Основні фонди – одна з найважливіших частин і засобів виробництва.

Дослідження цієї категорії засвідчило, що основні виробничі засоби – це частина постійного виробничого капіталу, яка виступає у формі засобів праці, поступово (протягом багатьох виробничих циклів, що повторюються) зношується, не змінюючи своєї натуральної форми, частинами переносить свою вартість на виготовлений продукт.

В спеціальній економічній літературі існує багато визначень дефініції “основні фонди”. На думку В. Бабича, основні фонди підприємства – це сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері й вартість яких поступово зменшується у зв’язку з фізичним та моральним зносом [2].

Професор С.Покропивний визначає основні фонди як засоби праці, які мають вартість; функціонують у виробництві тривалий час, у своїй незмінній споживчій формі; їх вартість переноситься конкретною працею на вартість продукції, що виробляється (на платні послуги), частинами в міру зношення [6].

В економічній енциклопедії [3] основні фонди трактуються як економічна форма засобів праці, що функціонують у виробничому процесі протягом багатьох кругооборотів, частково, в міру зношування, переносять свою вартість на новостворений продукт, відтворюючись через кілька виробничих циклів (будівлі, споруди, машини, обладнання та ін.), але не розкривають своєї соціально-економічної сутності.

Професор Андрійчук В.Г. під основними фондами розуміє це грошовий вираз знарядь праці, що беруть участь у процесі виробництва тривалий час, зберігаючи при цьому натурально-речову форму [1].

Таким чином, можна зробити висновок, що більшість дефініцій є або дуже схожими або тотожними за змістом.

Важливою етапом при вивченні основних фондів є здійснення їх класифікації. У Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку основних засобів зазначено, що керівництво підприємства згідно може самостійно розширювати класифікацію основних фондів. Це можливо завдяки розподілу основних фондів за групами (табл. 1).

За належністю основні засоби поділяють на власні й орендовані; за використанням – на діючі та недіючі; за призначенням – на виробничі й невиробничі.

До власних основних фондів відносяться такі, що належать певній установі чи підприємству. Джерелами формування власних основних фондів можуть бути:

- статутний (пайовий, акціонерний) капітал;
- допоміжне фінансування з відповідних джерел на розширене

виробництво;

- прибуток підприємства.

Таблиця 1. Класифікація основних засобів за окремими критеріями

Критерії	Класифікація
За технічним станом	Нові (побудовані або здані в експлуатацію) Відремонтовані (добудовані) Модернізовані (реконструйовані) Частково ліквідовані
За належністю	Власні Орендовані Передані в оренду
За напрямками діяльності	Використовуються в операційній діяльності Використовуються у фінансовій діяльності Використовуються в інвестиційній діяльності
За використанням	Діючі Недіючі (законсервовані) Запасні
За походженням	Матеріально-технічні Рослинні Тваринні

Орендовані основні засоби не належать певній організації, але на підставі договору оренди використовуються в її господарській діяльності.

До групи діючих основних фондів відносять такі, що перебувають в експлуатації, а також ті, які тимчасово не використовуються або здані в оренду іншим підприємствам на договірних засадах. До недіючих основних засобів належать ті, які перебувають у резерві (у запасі на складі).

При розгляді основних фондів варто також звернути увагу на їх видову класифікацію, де основні фонди поділені за функціональним призначенням та натурально-речовим складом (табл. 2).

Таблиця 2. Видова класифікація основних фондів за функціональним призначенням та натурально-речовим складом

Групи основних фондів	Класифікація
Виробничий інвентар та приладдя	Господарський інвентар (меблі) Інструмент Прилади
Земельні ділянки	Земельні ділянки
Машини і устаткування	Силові машини й устаткування Робочі машини та устаткування Вимірювальні та регулюючі прилади і пристрої Лабораторне устаткування Обчислювальна техніка
Транспортні засоби	Транспорт
Нерухомість	Будинки Споруди Передавальні пристрої (водопроводи, нафто- і газопроводи)
Біологічні активи	Рослинного походження (багаторічні насадження) Тваринного походження (робоча і продуктивна худоба)
Інші основні засоби	

Висновки. Сучасні вітчизняні та зарубіжні економісти досліджуючи основний капітал підприємства стверджують, що дана економічна категорія ґрунтується на засобах праці, які відносяться до благ тривалого використання та містить у собі вкладення в основні засоби, нематеріальні активи, незавершені довгострокові інвестиції та довгострокові фінансові вкладення. Розглянуті визначення мають власне економічний зміст та значення, але вони не відображають в повній мірі сутності основного капіталу підприємств.

Менеджери-управлінці самостійно можуть обирати класифікаційні ознаки диференціації основних фондів виходячи зі специфіки умов господарювання. Вибір критеріїв класифікації залежить від виробничих умов (наявна земельна площа, рівень товарного зосередження галузей, тощо).

Література

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: КНЕУ, 2002. – С. 242-275.
2. Бабич В.В. Бухгалтерський учет на підприємствах малого бізнесу в Україні / В.В. Бабич, Е.И. Свидерський. – 2-е изд., испр. и доп. – К.: ОНПІ Либра, Укр. ИНТЗИ, 1992.
3. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.2 / Редкл.: ...С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2001. – 848 с.
4. Економіка підприємства: Підручник/ За заг. ред. С.Ф.Покропівного. – Вид. 3-тє, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – С. 100-127.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року № 92 // Податки та бухгалтерський облік. – № 8 (128), 22 серпня 2005. – С. 24-30.
6. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. – К.: Знання, 2004. – С. 172-192, 201-202.

Summary

Theoretical going is near classification of capital assets of enterprises of agrarian sphere. / S.A. Sehedá

In the article researched opinions scientists in relation to essence of category the “fixed assets”. An analysis is conducted and the looks of scientists are systematized to the classification criteria of the fixed assets on an enterprise.

Keywords: capital assets, recreations, efficiency